

XXVII. državno Natjecanje iz hrvatskoga jezika

12. svibnja 2022.

treći (III.) razred

zaporka

--

(peteroznamenasti broj i riječ)

broj bodova:

100	
-----	--

Upute natjecateljima **koji ispit rješavaju na računalu u PDF obliku**

1. Ispit se rješava 100 minuta.
2. Prije rješavanja ispita treba pažljivo i pravopisno točno ispuniti PDF listića sa zaporkom.
3. Natjecatelj zaporku treba napisati na prvu stranicu ispita.
4. Ispitne zadatke treba pažljivo pročitati.
5. Treba pažljivo slijediti upute u zadatku.
6. Rješenja treba upisivati na za to predviđena mjesta u PDF-u ispita.
7. Odgovori ne smiju biti pisani velikim tiskanim slovima.
8. Odgovori trebaju biti pravopisno i gramatički točni.
9. Nakon završetka pisanja PDF ispita sa spremljenim odgovorima i PDF listića sa zaporkom kao priloge treba u istoj e-poruci poslati članu Povjerenstva na istu e-adresu s koje su zaprimljeni materijali.
10. Videopoziv s članom Povjerenstva koji je nadzirao rješavanje smije završiti tek nakon što je član Povjerenstva potvrdio primitak e-poruke sa ispitom i s listićem sa zaporkom.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka natjecatelj ima pravo uvida u ispit i pravo na pismenu žalbu.

Želimo Ti uspjeh na Natjecanju!

Državno povjerenstvo:

1. _____
(predsjednik Državnoga povjerenstva)
2. _____
(član Državnoga povjerenstva)
3. _____
(član Državnoga povjerenstva)

1. Napiši pisanim slovima, prema pravopisnim pravilima o pisanju velikoga i maloga početnog slova, izraze ispod crta otisnute velikim tiskanim slovima.

Kako bi se ojačala svijest ljudi o okolišu, već niz godina u svijetu se 22. travnja

obilježava _____.
(DAN PLANETA ZEMLJE)

Ideja se pojavila još 1969. godine, ali se službeno obilježava od 1992., kad je na

(KONFERENCIJI UJEDINJENIH NARODA O OKOLIŠU I RAZVOJU)

u _____ usklađen program za promicanje
(RIJU DE JANEIRU)

održivoga razvoja. Stoga je _____ UN-a taj dan
(OPĆA SKUPŠTINA)

proglasila međunarodnim danom, čime se potiče ljude na osvješćivanje važnosti zaštite okoliša.

Budući da voda zauzima 75 % Zemljine površine, ona iz _____
(SVEMIRA)

izgleda plavo, a to je čini najsajnijim planetom _____.
(SUNČEVA SUSTAVA)

6	
---	--

2. Upiši slovo č ili ć.

Ispla____uju____i dugove u proizvodima, donosili su vino u mješ____i____ima. Susjed je bio neobične naravi, pravi ____udljivac koji je stalno nešto komentirao, dok se na debelokoš____evu licu ništa nije moglo vidjeti.

4	
---	--

10	
----	--

3. Upiši *i*je ili *je*.

U pripov____tki *Voda* pripov____dač pripov____da o svojem djetinjstvu. Pripov____dni je glas u 1. licu.

4	
---	--

4. Odredi vrstu podcrtanim riječima.

Nije dobro ni noću. U onoj kratkoj tami između kasnoga smiraja i ranoga rođenja Sunčeva osjećaš čak jače toplinu.

(prema: V. Nazor, *Voda*)

noću – _____

onoj – _____

između – _____

čak – _____

4	
---	--

5. Odredi rod, broj i padež podcrtanim riječima. Odgovore napiši kraticama (npr. m. r., jd., N).

Dok je sjedio, svijeća na stolu rasvjetljavala mu je lice, a ono mi se pričinilo drukčije nego prije.

(prema: V. Nazor, *Voda*)

	rod	broj	padež
svijeća	_____	_____	_____
stolu	_____	_____	_____
mu	_____	_____	_____
lice	_____	_____	_____
ono	_____	_____	_____

5	
---	--

13	
----	--

6. Ispiši iz teksta glagole te im odredi glagolske oblike i pripadajuće gramatičke kategorije (kad je to primjenjivo).

Najednom se začu lupkanje papaka i koze, jurnuvši naglo, dođoše na obalu.

Dizale su uvis glave bliješteći žutim očima. I ta bi gužva bila još dugo potrajala da se ljudi nečemu ne bijahu dosjetili.

(prema: V. Nazor, *Voda*)

primjer	glagolski oblik	gramatičke kategorije

7	
---	--

7. Napiši na prazne crte zadane glagolske oblike.

Ako _____ sačuvati zdravlje, _____ svježe vode.
 (željeti, prezent, 2. l. jd.) (napiti se, imperativ, 2. l. jd.)

Moguće je nazdraviti i uz čašu vode: „_____!”
 (živjeti, optativ, m. r. jd.)

3	
---	--

10	
----	--

8. Odredi do kojih je glasovnih promjena došlo u podcrtanim riječima.

Sunce svake godine sve jače peče. _____

Zato se uvijek mičemo u hladovinu. _____

I vjetrovi sve snažnije pušu. _____

3	
---	--

9. Pronađi u tekstu zamjenice i rasporedi ih na prazne crte.

Kad je nevrijeme završilo, majka pođe šutke u svoju sobu jer je ona uvijek lijegala čim bi je spopala nekakva velika žalost. Sestre su umirivale mačka gladeći mu leđa i gledale su u oca koji je sjedio uz stol upirući čelom o desni dlan. Zurio je ravno preda se, ali misli su bile negdje daleko.

(prema: V. Nazor, *Voda*)

osobne (lične): _____

povratna: _____

povratno-posvojna: _____

odnosna: _____

neodređena: _____

7	
---	--

10. Napiši pravilan oblik zamjenica navedenih u zagradama ispod crte pazeći na rod, broj i padež.

To je taj cvijet _____ sam dugo promatrao.
(koji)

Volim _____ cvijeće.
(sav)

Do _____ posjeda nije daleko.
(njegov)

3	
---	--

13	
----	--

11. Napiši komparative pridjeva navedenih u zagradama ispod crte.

Svake su godine ljeta sve _____.
(suha)

Svijetlo rublje koje se suši na zraku postaje _____.
(žuto)

Uvijek _____ boravim u prirodi nego na asfaltu.
(rado)

3	
---	--

12. Napiši na prazne crte pridjeve nastale ili tvorene od zemljopisnih imena navedenih u zagradama ispod crte.

Neke _____ biljke uspijevaju i u našim krajevima.
(Južna Amerika)

Zbog hladnih sjevernih vjetrova _____ je klima oštra.
(New York)

2	
---	--

13. Pronađi u tekstu četiri netočno napisane polusloženice i napiši ih pravilno na prazne crte.

Uz autocestu Zagreb – Lipovac nalazi se spomen – park udaljen sat – sat i pol vožnje od glavnoga grada. U jednome njegovu dijelu u smjeru sjever – sjeveroistok naići ćeš, htio – ne htio, na žuto – ljubičaste maćuhice. Dovoljno je sat – dva da ga se obiđe.

_____	_____
_____	_____

4	
---	--

9	
---	--

14. Upiši na praznu crtu u rečenici slovo A ili B s obzirom na značenje koje riječ ima u rečenici.

Dugo sam _____ i promatrao šumu.

- A) sjedio B) sijedio

Svako _____ stablo činilo mi se sve većim.

- A) sljedeće B) slijedeće

Grane su se doimale kao da su međusobno _____ .

- A) sljepljene B) slijepljene

Da bolje vidim, trebao sam uzeti _____ lampu.

- A) svjetleću B) svijetleću

4	
---	--

15. Ispiši korijenski morfem zajednički trima riječima u rečenici.

Nadžumar je naredio šumarskim radnicima da ga pričekaju u šumarevoj kućici.

1	
---	--

16. Ispiši iz rečenice supletivne alomorfe istoga morfema.

Ja vrlo često odlazim u planinarenje, a pozivam i svoje prijatelje. Ali dok je za moje prijatelje to tek povremena zabava, za mene je nužnost.

2	
---	--

7	
---	--

17. Ispiši predikate iz zadanih rečenica.

Prirodna je voda najzdravije piće koje bismo trebali konzumirati više puta dnevno.

Međutim, istraživanja pokazuju da velik broj ljudi ne pije dovoljno svježe vode.

I. rečenica: _____

II. rečenica: _____

2	
---	--

18. Ispiši iz rečenice primjer sintagme koja je rezultat jakoga upravljanja te sintagme koja je rezultat slaboga upravljanja.

Šećući parkom naišli smo na prve proljetnice.

jako upravljanje: _____

slabo upravljanje: _____

2	
---	--

19. Odredi kojim je tvorbenim načinom nastala podcrtana riječ u rečenici.

Trebalo bi postaviti vodootporne ploče.

vodootporne _____

Svi moraju plaćati vodni doprinos.

vodni _____

Podvodni je svijet vrlo raznolik.

podvodni _____

3	
---	--

7	
---	--

20. Odredi u tekstu konektore i modifikatore te ih napiši na prazne crte.

U svjetskim medijima sve češće možemo naići na parolu *Healthy is the new rich*, što u slobodnome prijevodu znači da su zdravi ljudi bogataši današnjice. Ta tvrdnja nikad nije zvučala uvjerljivije, a zdravlje nam ne može osigurati nitko do nas samih. Znači, moramo uzeti stvar u svoje ruke – u ovome slučaju put pod noge!

Nasreću, živimo u Hrvatskoj, zemlji bogatoj prirodnim ljepotama, netaknutom prirodom, čistim zrakom. Raditi na stvaranju imuniteta ne može nitko osim vas samih. Dakle, uzmite stvar u svoje ruke te posjetite Žumberak i Samoborsko gorje. Ojačajte imunitet i udahnite toliko potrebnu dozu optimizma. Bez sumnje, Žumberak i Samoborsko gorje pružit će vam istinski užitek.

(prema: K. Šego, *Bajkoviti krajobraz koji vraća osmijeh na lice*)

konektori: _____

modifikatori: _____

4	
---	--

**21. Odredi vrstu rečenice po sastavu (jednostavna neproširena / jednostavna proširena / nezavisnosložena / zavisnosložena / višestruko složena).
Odgovor zapiši u tablicu.**

Prve obronke Parka prirode Žumberak – Samoborsko gorje čuvaju zidine samoborskoga i okićkoga Staroga grada, a na zapadu obližnji ozaljski Stari grad.	
Dolina potoka Slapnice posebno je atraktivna.	
Potok je dobio ime po brojnim slapištima i kaskadama kojima se voda spušta uskom i dubokom usječenom dolinom duž deset kilometara.	
Najviši je slap u Parku Sopotski slap u Sošicama s padom od 40 metara.	

4	
---	--

8	
---	--

22. Sastavi leksikografski članak riječi *rijeka* tako da upotrijebiš i označiš: natuknicu (lemu), gramatičku odrednicu, stilsku odrednicu i leksikografsku definiciju. Odgovor napiši u zadani okvir.

4	
---	--

23. Pozorno pročitaj tekst i odgovori na pitanja ispod teksta.

<p>1. Pravni status voda</p> <p><i>Voda kao opće dobro</i></p> <p>Članak 7.</p> <p>Vode su opće dobro i imaju osobitu zaštitu Republike Hrvatske.</p> <p>Vode u tijelima površinskih i podzemnih voda ne mogu biti objektom prava vlasništva i drugih stvarnih prava.</p> <p>Vode iz stavka 2. ovoga članka koriste se i na njima se stječu prava na način i pod uvjetima utvrđenim ovim Zakonom i drugim propisima.</p> <p>(NN 153/2009)</p>

- a) Kojemu funkcionalnom stilu pripada navedeni tekst?

- b) Navedi tri podstila koja pripadaju ovomu stilu.

2	
---	--

6	
---	--

24. Pozorno pročitaj tekst i odgovori na pitanja ispod teksta.

Ali zagrmi iza drāge. Čitava uvala zatutnji. Onaj se šum prometne u lomot pa u klopot i u bubnjanje. Pljusak je trajao dugo, bivao snažniji. Čuli smo kako voda pada kroz stari krov na daske tavana iznad naše glave. Na nekim je mjestima već kapalo i okolo nas.

(prema: V. Nazor, *Voda*)

a) Kojemu funkcionalnom stilu pripada navedeni tekst?

b) Navedi i potkrijepi primjerom iz polaznoga teksta obilježje toga stila koje se pojavljuje u tekstu.

3	
---	--

3	
---	--

25. Pozorno pročitaj tekst i odgovori na pitanja ispod teksta.

Meteorologija (grč. *μετεωρολογία*: naučavanje o nebeskim pojavama) je znanost o Zemljinoj atmosferi i njezinu međudjelovanju s površinom, grana geofizike. Glavna su područja istraživanja u meteorologiji: struktura i sastav atmosfere, transformacije različitih oblika energije u atmosferi kojima je glavni izvor energija izravnoga ili neizravnoga Sunčeva zračenja, toplinski režim i ponašanje vodene pare u atmosferi, opća cirkulacija atmosfere i problemi u vezi s gibanjem zraka, problemi kratkoročne i dugoročne prognoze vremena, klimatske promjene i dr.

a) Kojemu funkcionalnom stilu pripada navedeni tekst?

b) Napiši kako se nazivaju specifični izrazi koji pripadaju ovomu stilu i potkrijepi primjerom iz polaznoga teksta.

c) Navedi dva obilježja toga stila.

4	
---	--

4	
---	--

Pozorno pročitaj tekst. Odgovori na pitanja služeći se podacima iz teksta.

Odlazak Milana Sijerkovića, najpoznatijega hrvatskog meteorologa, bio je povod za rekapitulaciju njegova rada i često se, mislim s pravom, mogla čuti tvrdnja kako je bio genij u svojem poslu. Immanuel Kant taj poseban soj čovjeka definira ovako: genij je inteligencija koja djeluje kao priroda. Što to znači? Priroda djeluje najjednostavnije, najskladnije. Slično njoj, genij svoj posao radi s lakoćom, skladno, kao da se radi sam od sebe, iako je o njemu prije djelovanja promislio. Ne primjećuje se ništa izvještačeno, nategnuto, nezgrapno, grbavo, usiljeno, lažno.

Sijerkovićev trenutak koji ga je činio genijalnim u njegovu poslu nastaje iz spoja znanosti, struke, uključujući i jasnu svijest o njezinim granicama, i narodne mudrosti, stoljeća iskustva promatranja vremena destiliranih u izreke poput *Sveta Kata – snijeg na vrata* ili *Ide Kalandora, prošlo zime pola, za njom ide sveti Blaž, kaže da je laž*.

Riječ je o jednome drukčijem, organskome, cikličnome poimanju vremena i odnosa prema njemu.

Čini mi se da je većini hrvatskoga stanovništva urbaniziranoga u prvoj ili drugoj generaciji harmonično spajanje tih dvaju svjetova i diskursa bilo posebno važno. Sam Sijerković isticao je da je kao dijete ribara iz Boke kotorske slušao puno priča o vremenu jer je ono tim ljudima bilo egzistencijalno važno. Većini stanovništva danas, osim u ekstremnim uvjetima, to više nije od presudne važnosti; u gradovima prognoza utječe na to hoće li se za vikend moći na izlet i hoće li se sutra do posla moći prošetati u *uggsicama*. Ali ljudi svejedno i dalje jako vole vidjeti kakvo je stanje s vremenom.

(prema: Nino Raspudić, *Milan Sijerković – genij vremenske prognoze*)

26. U povodu kojega događaja autor teksta piše o meteorologu Milanu Sijerkoviću?

1	
---	--

27. Koju osobinu Milana Sijerkovića autor posebno naglašava?

1	
---	--

28. Kakav je, prema onome što iznosi autor teksta, bio stav meteorologa Sijerkovića o znanosti?

1	
---	--

29. Zašto se meteorolog Sijerković često koristio narodnim poslovicama?

1	
---	--

30. Što prema narodnoj poslovisci najavljuje Sveta Kata?

1	
---	--

5	
---	--

31. Kako Immanuel Kant definira genijalnost?

1	
---	--

32. Kojim se funkcionalnim stilom koristi pisac teksta?

1	
---	--

33. Kojoj vrsti raspravljačkoga teksta s obzirom na sadržaj pripada tekst?

1	
---	--

34. Navedi još dvije tekstne vrste koje pripadaju raspravljačkim tekstovima.

2	
---	--

5	
---	--